

AİLE MAHKEMELERİNDE GÖRÜLMEKTE OLAN DAVALARDA NAFAKANIN ISLAH YOLUYLA ARTIRILMASI SORUNU: GÜNCEL YARGI KARARLARI IŞIĞINDA BİR İNCELEME

*The Problem of Increasing Alimony Through Improvement in Cases Held in
Family Courts: An Examination in Light of Current Judicial Decisions*

Selin SERT SÜTÇÜ*
Şelale SÜER**

Özet

Aile mahkemelerinde görülen nafaka davalarında talebin ıslah yoluyla artırılıp artırılamayacağı hususu, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 07.11.2019 tarihli, 2018/3-564 E. ve 2019/1150 K. sayılı kararı ile belirli ölçüde çözüme kavuşturulmuş görünmekle birlikte, sonrasında Yargıtay'ın farklı dairelerince verilen ve bu içtihadattan ayrılan kararlar, söz konusu yaklaşımın güncelliği ve bağlayıcılığı noktasında tereddütler doğurmuştur. Bu bağlamda, aile mahkemelerinde görülmekte olan davalarda nafaka talebinin ıslah yoluyla artırılabilmesi olasılığı, öğretilerde ve uygulamada yeniden tartışılmaya başlanmıştır. Çalışmada, nafakanın hukuki mahiyeti, kamu düzeniyle olan ilişkisi, usul ekonomisi ilkesi bağlamındaki işlevi ile ıslah ve kısmi dava kurumları kapsamlı şekilde incelenmiş; nihayetinde nafaka taleplerinin ıslah yoluyla artırılmasının mümkün olup olmadığı hususunda bütüncül bir değerlendirme ve kanaat ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nafaka, ıslah, kısmi dava, yargı kararları, artırım

Abstract

The issue of whether requests for alimony in cases seen in family courts can be increased through amendments has been somewhat resolved by the decision of the General Assembly of the Court of Cassation dated November 7, 2019, with the number 2018/3-564 E. and 2019/1150 K. However, subsequent decisions given by different chambers of the Court of Cassation that diverged from this precedent have raised doubts about the relevance and binding nature of this approach. In this context, the possibility of increasing requests for alimony through amendments in cases currently being heard in family courts has begun to be reevaluated in both theory and practice. The study comprehensively examines the legal nature of alimony, its relationship with public order, its function in the context of the principle of procedural economy, as well as the institutions of amendments and partial lawsuits; ultimately aiming to present a holistic assessment and opinion on whether it is possible to increase alimony requests through amendments.

Keywords: Alimony, amendment, partial lawsuit, court decisions, increase

- Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.
- Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 14.09.2025
- Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 30.10.2025

* Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Antalya-Türkiye, E-Posta: selinsert@akdeniz.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7483-6394>.

** Hâkim, Antalya 7. Aile Mahkemesi, Antalya-Türkiye, E-Posta: selalesuer2@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0008-3536-4505>

GİRİŞ

Aile mahkemelerinde görülen davalar arasında nafaka davaları, gerek uygulamada en sık rastlanan uyuşmazlık türlerinden biri olması gerekse taraflar ve çocuklar bakımından doğrudan ekonomik sonuçlar doğurması nedeniyle özel bir önem¹ taşımaktadır. Ekonomik hayatın dinamik yapısı, alım gücündeki değişimler ile sosyal ve ekonomik koşulların sıkça farklılaşması, nafaka miktarının belirlenmesi ve gerektiğinde yeniden uyarlanması sorununu gündeme getirmektedir. Bu durum, özellikle velayet hakkına sahip anne veya babanın, çocuğun değişen ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla nafaka miktarının artırılmasını talep etmesi hâlinde somutlaşmaktadır.

Velayet kurumu, yalnızca bir ebeveynlik hakkı değil, aynı zamanda çocuğun bakım, eğitim ve korunmasına ilişkin yetki ve yükümlülüklerin bir bütünüdür. Dolayısıyla, velayet hakkına sahip ebeveynin çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak üzere açtığı nafaka davaları, tarafların bireysel menfaatlerinin ötesinde, çocuğun üstün yararı ve kamu düzeninin korunmasıyla yakından ilişkilidir. Bu nedenle, nafaka miktarının belirlenmesi ve gerektiğinde güncellenmesi hususlarında hâkimin takdir yetkisi, taleple bağlılık ilkesinin sınırlarını aşabilmektedir.

Yargılamaların uzun sürmesi ve ekonomik koşulların hızlı değişimi, tarafların dava açarken belirledikleri nafaka miktarıyla bağlı kalmalarını çoğu zaman hakkaniyete aykırı sonuçlara götürmektedir. Bu bağlamda, devam eden davalarda nafaka taleplerinin ıslah yoluyla artırılıp artırılmayacağı veya kısmi dava konusu yapıp yapılamayacağı yönünde uygulamada tartışmalar ortaya çıkmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 07.11.2019 T., 2018/3-564 E. ve 2019/1150 K. sayılı içtihadı, aile mahkemelerinde görülmekte olan davalarda talep edilen nafakanın artırılmasının mümkün olmadığı yönünde bir yaklaşım benimsemiştir. Söz konusu karar, nafaka davalarında taleple bağlılık ilkesinin kamu düzenine üstün gelip gelmediği, hâkimin re'sen değerlendirme yetkisinin sınırlarının ne olduğu ve nafaka taleplerinin dinamik toplumsal koşullar karşısında nasıl yorumlanması gerektiği hususlarında yeni bir tartışma alanı yaratmıştır. Bu nedenle, çalışmamızda anılan Yargıtay kararının gerekçesi incelenecek; nafaka taleplerinin devam eden davalarda ıslah yoluyla artırılıp artırılmayacağı veya kısmi davaya konu olup olmayacağı çalışmamız kapsamında değerlendirilecektir.

I. YARGITAY HUKUK GENEL KURULU'NUN 07.11.2019 T. 2018/3-564 E. VE 2019/1150 K. KARARI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, yoksulluk nafakasının arttırılması ve bakım nafakası istemine ilişkindir. Davacılar vekili, müvekkilinin

¹ "Kadın Dayanışma Vakfı tarafından 2024 yılında yapılan araştırmada 16 farklı ilde Aile/Asliye Hukuk Mahkemelerince görülmüş 155 adet boşanma davası ve boşanma sonrası açılan nafaka davası dosyalarını incelenmiş ve dosyaların 118'i hem boşanma hem nafaka davası olarak, 37'si ise yalnızca nafaka davası olarak açıldığı tespit edilmiştir. Bu durum aile mahkemelerinde görülen davaların büyük ölçüde nafaka taleplerine ilişkin olduğu görülmüştür.", <<https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/yoksulluk-nafakasi-arastirma-raporumuz-yayimlandi/>> E.T.: 16 Ekim 2025

07.07.2010 tarihinde boşandığını, müşterek çocuklarının velayetinin davalı babaya verildiğini, davalının müşterek çocukları 01.07.2015 tarihinden sonra müvekkili annenin evine gönderdiğini, çocukların lise ve üniversite öğrencisi olduklarını, aylık giderlerinin arttığını, müvekkili lehine 2010 yılında hükmedilen aylık 230,00TL yoksulluk nafakasının ihtiyaçların artması nedeniyle yetersiz kaldığını, devlet memuru olan davalının ekonomik durumunda düzelme olduğunu ileri sürerek, davacı anne için yoksulluk nafakasının 350,00TL'ye çıkartılmasını ve müşterek çocukları için de ayrı ayrı 300,00TL nafakanın davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiş, davacılar vekili 19.01.2016 tarihli ıslah dilekçesi ile davacı anne için yoksulluk nafakası talebini 1.500,00TL'ye, müşterek çocuklar için bakım nafakası talebini ise ayrı ayrı 500,00TL'ye yükseltmiştir. Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; somut olayda mahkemece, davacı çocuklar yönünden hükmedilen yardım nafakasına ilişkin olarak 19.01.2016 tarihli ıslah dilekçesi de dikkate alındığında, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)'nun m. 26 hükmü uyarınca davacıların talebi aşılacak suretiyle karar verilip verilmediği noktasında toplanmaktadır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu HMK m. 176 vd. hükümlerinde düzenlenen “ıslah kurumunu” ve “ıslahın şartlarını” değerlendirmiş, ıslahın kısmen veya tamamen yapılabileceğini ifade etmiştir. Aynı şekilde HMK m. 180 hükmü davanın tamamen ıslahının ve m. 181 hükmü davanın kısmen ıslahının ne anlama geldiği değerlendirilmiştir. Davanın tamamen ıslah edilmesinin dava için yapılan tüm usul işlemlerinin yeniden yapılması anlamına geldiği, davanın kısmen ıslahında davada yapılan belirli bir usul işleminin ıslah edilmesi söz konusu olacağı ifade edilmiştir. Kısmi dava ise, alacağın yalnızca bir bölümü için açılan dava olarak tanımlanmıştır. Bir davanın kısmi dava olarak nitelendirilebilmesi için alacağın tümünün aynı hukuki ilişkiden doğmuş olması ve alacağın şimdilik belirli bir kesiminin dava edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kısmi dava açılabilmesi için talep konusunun bölünebilir olması gerektiği ifade edilmiştir. Yardım nafakası ise, aile bireylerini yoksulluk ve düşkünlükten kurtarmaya ilişkin bir nevi sosyal yardımlaşma olup ahlak kuralları ile geleneklerin zorunlu kıldığı bir ödevdir. Aile bağlarının herhangi bir nedenle zayıflamış olması da yükümlülüğü ortadan kaldıran bir neden olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenle kanun koyucu, yardım nafakasını kişinin ve toplumun vicdanına bırakmamış, kanuni bir ödev olarak düzenlemiştir. 743 sayılı Medeni Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 13.03.1963 tarihli ve 2/99-21 sayılı içtihadındaki “*Babanın sosyal durumu bakımından çocuğun okutulmasının gerekmesi halinde iştirak nafakasının çocuğun erginleşmesinden sonra da (okumaya devamı sebebiyle) ödenmesi, Medeni Kanun'un hükümlerindedir. Zira, evlilik birliğinin boşanma ile ortadan kalkmış olması, ana ve babanın çocuğa karşı olan borçlarında bir değişiklik meydana getirmez. Diğer deyimle, ana ve babanın beraber yaşamaları halinde nasıl her ikisi beraberce çaba göstererek çocuğu sosyal du-*

rumlarına göre okutmakla ödevli idiyeler, boşanmadan sonra dahi bu ödevleri sona ermez” ilkesi, kanun koyucu tarafından TMK’nın 328/2. maddesi hükmüyle yasal kural hâline getirilmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında talep edilen nafaka miktarının aşılması suretiyle talep edilenden daha fazlasına hükmedilmesi suretiyle karar verilmesinin uygun olmadığı ifade edilmiştir. Kararın incelenmesi ve değerlendirilmesi için öncelikle nafaka, nafaka davası, ıslah ve kısmi dava kavramlarına göz atılması gerekmektedir.

A. NAFKA KAVRAMI

Nafaka², hukuken bir kişinin, başka bir kişiye, belirli koşullar altında ve kanun tarafından öngörülen düzenlemelere uygun olarak maddi destek sağlamasını ifade etmektedir. Türk Medeni Kanunu (TMK) tedbir, yoksulluk, iştirak ve yardım nafakası olmak üzere dört çeşit nafaka türünü düzenlemiştir.

Tedbir nafakası³, TMK’da düzenlenen bir nafaka türüdür ve boşanma sürecinde ya da ayrı yaşamaya karar verilmesi durumunda, eşlerden birinin veya çocukların maddi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mahkeme kararıyla bağlanmaktadır. Tedbir nafakası, boşanma davası sonuçlanıncaya kadar veya ayrı yaşam koşulları sona erene kadar geçici olarak hükmedilen nafakadır. Boşanma sebebiyle ekonomik olarak güçlüğü düşecek olan eşin TMK m. 169 hükmü gereği, ayrı yaşama hakkı olan eşlerden birinin talebi üzerine mahkeme bu kararı verebilecektir. Tedbir nafakasının ödenmesine mahkeme boşanma sebebiyle ekonomik olarak güçsüzlüğe düşecek olan eş için karar verebileceği gibi eşlerin müşterek çocuklarının barınma, eğitim, sağlık ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla çocuklar için de verilmesine karar verebilecektir⁴.

² Dilimize Arapçadan geçen nafaka sözcüğü, güncel Türk Dil Kurumu Sözlüğü’ne göre “Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik” ve “Birinin geçindirmekle yükümlü olduğu kimselere, mahkeme kararıyla bağlanan aylık” anlamlarına gelmektedir. <www.sozluk.gov.tr, E.T.: 25.03.2025.

³ Turgut Akıntürk ve Derya Ateş: *Medeni Hukuk* (Beta Yayıncılık 2024) 285; Bilge Öztan: *Aile Hukuku* (Turhan Kitabevi 2015) 747; Mehmet Erdem: *Aile Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2018) 203-204; Erkan Ertürk: *4721 Sayılı Yeni Medeni Kanuna Göre Uygulamada Nafaka Davaları* (Kazancı Kitap 2005) 474; Ömer Uğur Gençan: *Nafaka Hukuku* (Yetkin Yayıncılık 2018) 780; Ümit Gezder: *Türk Medeni Hukuku- Başlangıç, Kişiler, Aile Hukuku* (Beta Yayıncılık 2014) 111; Hüseyin Hatemi: *Aile Hukuku Ders Kitabı* (On İki Levha Yayıncılık 2020) 106; Ahmet M. Kılıçoğlu: *Aile Hukuku* (Turhan Kitabevi 2019) 179; Mustafa Kırmızı: *İçtihatlı Aile Hukuku* (Bilge Yayınevi 2018) 662; Aydın Zevkililer, Mehmet Beşir Acabey, K. Emre Gökyayla: *Medeni Hukuk* (Seçkin Yayıncılık 2000) 943; Mehmet Hamzaçebi: ‘Türk Medeni Kanunu’na Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası (Düzenleniş Biçimi, Mukayesesi, Uygulamadaki Yeri ve Değeri’, (2022) 10 (3-4) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28; Azra Arkan Serim: ‘Yoksulluk Nafakası’, (2007) 65 (1) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 288; Aziz Erman Bayram: ‘Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun Tedbir Nafakasına Dair 25.10.2018 Tarihli ve 2017/2-1891 Esas, 2018/1577 Karar Sayılı Kararının Değerlendirilmesi’, (2019) 144 (1) *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 222.

⁴ Akıntürk/Ateş (n 3) 285; Öztan (n 3), 747; Hamzaçebi (n 3) 28; Bayram (n 3), 222.

Yoksulluk nafakası, TMK m. 175 hükmünde düzenlenen ve boşanma sonrasında ekonomik olarak güç duruma düşecek tarafa, diğer eş tarafından ödenen nafaka türüdür⁵. Bu nafaka, boşanmanın bir sonucu olarak ihtiyaç sahibi olan tarafın yaşamını idame ettirebilmesi amacıyla verilmektedir. Yoksulluk nafakasına mahkeme kendiliğinden hükmetmemektedir, nafakaya karar verilebilmesi için mahkemeden talep edilmesi gerekmektedir. Nafakanın kapsamında sadece yoksulluğa düşecek olan eşin temel ihtiyaçlarının karşılanması amacı bulunmaktadır. Boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek olan eş tarafından boşanma davasının açılmasıyla birlikte talep edilebileceği gibi boşanma davasından sonra da talep edilebilecektir.

İştirak nafakası, TMK'na göre boşanma veya ayrılık durumunda, velayeti kendisine bırakılmayan eşin, çocuğun bakım, eğitim, sağlık ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ödediği nafaka türüdür⁶. Bu nafaka, çocuğun üstün yararının gözetilmesi amacıyla ve çocuğun temel yaşam gereksinimlerini karşılamak için öngörülmüş bir nafaka türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Nafakanın amacı, çocuğun boşanmadan sonraki dönemde ekonomik olarak eski hayatını ve yaşam standartlarını korumaya çalışarak, çocuğun boşanmadan olumsuz olarak etkilenmesini önlemektir. Kanun koyucu iştirak nafakasının kural olarak çocuğun ergin olmasına kadar ödeneceğini bazı özel durumlarda –örneğin, çocuğun eğitim- öğretimine devam etmesi gibi- bu nafakanın erginlikten sonra da ödenebileceğini hüküm altına almıştır. İştirak nafakası, çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bir yükümlülüktür. Bu nafaka doğrudan çocuğun hakkıdır ve kişisel ihtiyaçlarına yöneliktir.

Yardım nafakası, TMK 'nun m. 364 hükmü kapsamında düzenlenmiştir⁷. Yardım nafakası, yalnızca kan hısımları arasında talep edilebilir ve kişinin temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamak için düzenlenmiştir. Kanun koyucu TMK m. 364 hükmünde, yardım nafakasını talep edebilecek olan kişileri, üstsoy, altsoy ve kardeşler olarak belirlemiştir. Yardım nafakası talebinde bulunulabilmesi için kardeşlerden birinin geçimini sağlayamayacak ölçüde maddi desteğe ihtiyaç duyması, diğer kardeşin ise bu desteği karşılayabilecek ekonomik güce sahip

⁵ Akıntürk/Ateş (n 3) s. 302; Mesut Öcal: *Yoksulluk Nafakasının Süresi* (On İki Levha Yayıncılık 2019) 91; Elce Tutar: *Mukayeseli Hukuktaki Gelişmeler Işığında Yoksulluk Nafakası* (Seçkin Yayıncılık 2025) 42; Mine Uzun: *Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası* (Vedat Kitapçılık 2013) 6; Burçak Çitak: 'Yoksulluk Nafakası' (2016) 74 (1) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 243; Abdülkerim Yıldırım: 'Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu' (2016) 14 (157) *Legal Hukuk Dergisi* 62; Özgecan Sırma: *Yoksulluk ve İştirak Nafakası* (Platon Hukuk 2022) 26.

⁶ "...Ana babanın bakım yükümlününün doğal sonucu olan iştirak nafakası ise, çocuğun korunmasına yönelik olup, kamu düzenine ilişkindir ve hâkim talep bulunmasa dahi kendiliğinden iştirak nafakasına hükmetmelidir..." Y. 2. HD. 14.11.2019 T., 2017/1513 E., 2019/1182 K. sayılı kararı, <www.kazanci.com.tr>, E. T.: 25.03.2025.

⁷ Öztan (n 3), 1201; Hayrunnisa Özdemir: 'Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası' (2014) 9 (100) *Terazi Hukuk Dergisi* 65; Akıntürk/Ateş (n 3) 316.

olması gerekmektedir⁸. Yardım nafakası, belirli bir kişinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla öngörülmüş bir yükümlülüktür⁹. Bu nedenle, yardım nafakası genelde kişisel bir hak olarak değerlendirilmektedir. Bu kişisel nitelik, nafakanın mirasçılara intikalini sınırlamaktadır. Yardım nafakası, yalnızca nafaka alacaklısının (yardım alan kişinin) yaşadığı süre boyunca ödenecektir.

B. NAFKA DAVASI

Nafaka davası, TMK’nda düzenlenen ve boşanma, ayrılık veya aile bireylerinin birbirine karşı yükümlülüklerinden doğan mali destek taleplerini konu alan davalardır. Nafaka davalarında amaç, geçimini sağlayamayan eş veya çocukların mağdur olmamasıdır. Nafaka davaları aile mahkemelerinin görev alanındadır. Aile mahkemelerinin olmadığı yerlerde asliye hukuk mahkemeleri görevlidir. Nafaka hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olup, bu hakkın kullanılması yalnızca nafaka alacaklısı tarafından veya onun yetki verdiği bir vekil aracılığıyla mümkün olabilmektedir¹⁰. Nafaka yükümlüsünün birden fazla olması durumunda ise, davanın herhangi bir nafaka yükümlüsünün yerleşim yeri ya da davacının yerleşim yeri mahkemesinde açılabilmesi mümkündür (HMK m. 6).

Nafaka miktarının belirlenmesi sürecinde, hâkimlerin uyması gereken temel prensipler bulunmaktadır. Bu prensipler, nafaka borçlusu ve alacaklının yaşam tarzları ile her bir davanın kendine has koşullarını göz önünde bulundurarak nafakanın miktarını ve ödeme şeklini belirlemektir¹¹. TMK m. 365/II, hâkimin bu tür kararlar verirken bazı kriterlere bağlı kalmasını şart koşmaktadır. Bu maddeye göre, bir dava esas olarak, davacının geçimini sağlamak amacıyla, karşı tarafın mali gücüne uygun bir yardım talebinden oluşmaktadır¹². Dolayısıyla, nafakanın miktarı saptanırken, öncelikle alacaklının ihtiyaçları ve borçlunun mali kapasitesi

⁸ “...nafaka şahsî hak olmakla beraber dava açmakla “mameleki hak” niteliği aldığı için davalının ölümü halinde davanın mirasçılar aleyhinde devam edeceğine ve dava günü ile ölüm tarihi arasında geçerli olmak üzere nafaka takdir edilmesi gerektiğini mahkemece de bu kurala uygun karar verilmiş olmasına göre...”, Y. 2. HD., 03.04.1979 T., E. 2535, K. 2750; “...Miras bırakanın sağlığında kullanmadığı nafaka isteme hakkı, ölümü halinde mirasçuları tarafından kullanılamaz ise de, dava açıldıktan sonra hak sahibi öldüğü takdirde mirasçılar, davayı külli halef olarak yürütebilirler. Çünkü dava açılmakla hak, mameleki nitelik alıp, ölümle de ölenin terekesine dâhil olur. Ancak açılmış davayı yürütme imkânı, dava günü ile ölüm günü arasındaki süre için gerçekleşmiş nafaka ile sınırlıdır...”, Y. 2. HD., 06.05.1974 T., E. 2936, K. 2795, <www.kazanci.com.tr> E. T.: 26.03.2025.

⁹ Özdemir (n 7) 65; Öztan: (n 3) 580; Akıntürk/Ateş: (n 3) 444; Gonca Gülfem Bozdağ, *Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka*, (Yetkin Yayıncılık 2015) 30-31; İzzet Doğan: ‘Türk Medeni Kanunu Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası’, (2015) 35 (1) *Marmara Üniversitesi Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Hukuk Bülteni* 60.

¹⁰ Ali İhsan Özüğür: *Nafaka Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2015) 463.

¹¹ Mustafa Dural/Tufan Ögüz/Mustafa Alper Gümüş: *Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku* (Filiz Kitabevi 2025) 408-409.

¹² Dural/Ögüz/Gümüş (n 11) 408.

detaylı bir şekilde incelenmelidir. Nafaka değerlendirmesi yapılırken, tarafların ekonomik ve sosyal durumları, güncel ekonomik şartları ve adalet anlayışı göz önünde bulundurulacaktır¹³.

Nafaka kararları, davanın görüldüğü dönemin koşullarına dayanarak verilir ve bu nedenle kesin nitelik taşımaz. Zaman içerisinde tarafların ekonomik ve sosyal durumlarında meydana gelen önemli değişiklikler, lehe veya aleyhe olsun; hâkim tarafından dikkate alınarak nafaka miktarının yeniden düzenlenmesi yönünde adil bir karar verilecektir¹⁴. Dolayısıyla, dava sonrasında tarafların ya da taraflardan bağımsız gelişen ve onların durumlarını etkileyen değişiklikler meydana gelebilecektir. Bu tür değişiklikler, ödeme gücünü veya tarafların yoksulluk ve ihtiyaç durumlarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilecektir. Nafaka miktarının adil bir şekilde yeniden değerlendirilmesi ve güncellenmesi gerekebilecektir¹⁵.

C. ISLAH

Islah, HMK m. 176 hükmünde “*Taraflardan her biri, yapmış olduğu usul işlemlerini kısmen veya tamamen ıslah edebilir*” şeklinde düzenlemiştir. Islah, kelime anlamı itibariyle, düzeltme, iyileştirme demektir¹⁶. Islah kelimesinin anlamından da anlaşılacağı üzere ıslah kurumu ile yargılamadaki taraflardan her biri yapmış olduğu usul işlemlerini kısmen veya tamamen değiştirebilecek veya düzeltebilecektir. Islah kurumunu en kısa haliyle, dava (iddia veya savunma) değiştirmenin bir yolu olarak ifade edilebilecektir¹⁷.

HMK m. 141 hükmüne göre “*Taraflar, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez. İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır*”. Madde metni açıkça iddia ve savunmanın değiştirilmesi veya genişletilmesi yasağını düzenlemiştir. Madde metninde ayrıca bu yasağın istisnasının ıslah kurumu olduğu da ayrıca belirtilmiştir. Dolayısıyla iddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi mümkün değilken bu durumu mümkün hale getiren müessese ıslahıdır.

¹³ Öztan (n 3) 592.

¹⁴ Y. 2. HD. T. 05.03.1954, E. 1954/1102 K. 1954/1174, <<https://www.hukukturk.com/anasayfa>> ET. 16.05.2025); Dural/Öğüz/Gümüş (n 11) 409-410.

¹⁵ Oğuz Ersöz: ‘Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi’ (2018) 12 *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 498-499.

¹⁶ <www.tdk.gov.tr> E.T.: 13.08.2025.

¹⁷ Saim Üstündağ: *Medeni Yargılama Hukukunun Esasları* (Sulhi Garan Matbaası 1973) 327; Mahmut Bilgen: *Hukuk Muhakemeleri Kanununda Islah ve Belirsiz Alacak Davası* (Adalet Yayınevi 2021) 43; Ejder Yılmaz: *Islah* (Yetkin Yayıncılık 2021) 228; Orhan Eroğlu: *Islah* (Seçkin Yayıncılık 2025) 304; Aybüke Uzunpınar Tüfek: ‘Kısmi Davada Islah’ (2021) 9 (2) *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 525.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu davanın tam ıslahında davanın açıldığı tarihten itibaren gerçekleşen bütün usul işlemlerinin yeniden yapılması gerektiği, davanın kısmi ıslahı halinde ise davanın açıldığı tarihten itibaren kısmen bazı usul işlemlerinin yeniden yapılmasının gerekmesi sebebiyle söz konusu olacağını, bu sebeple de aile mahkemelerinde görülmekte olan davalarda nafaka arttırımının ıslah yoluyla gerçekleşmeyeceğine karar vermiştir.

D. KISMİ DAVA

HMK m. 109/1 hükmü “*talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, sadece bir kısmı da dava yoluyla ileri sürülebileceği*” hükmüne yer verilmiştir. Davacının aynı hukuki ilişkiden kaynaklanan bölünebilir alacağının veya hakkının tümünü değil, belirli bir kısmını talep ederek açtığı davaya kısmi dava denilmektedir¹⁸. O halde para alacaklarına ilişkin her dava para alacağının bölünebilir olması sebebiyle kısmi dava niteliğinde de açılabilir. Kısmi dava açılabilmesi için üç şart gereklidir: Alacak bölünebilir olmalıdır. Kısmi dava açılmasında davacının hukuki yararı olmalıdır. Ayrıca alacağın tümü aynı hukuki ilişkiden doğmalıdır¹⁹.

Nafaka alacağına ilişkin davanın kısmi dava olarak açılmasının YHGK kararında nafakanın bölünemez bir alacak olmasının kabul edilmesi sebebiyle mümkün olamayacağı ifade edilmiştir.

II. YARGITAY VE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN DİĞER KARARLARININ İNCELENMESİ

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bir kararında ıslahın ne zamana kadar yapılacağını belirtmekle birlikte tedbir ve yoksulluk nafakasının ıslah ile arttırımı karşısında taleple ilgili olumlu veya olumsuz bir karar verilmesi gerektiğinden bahsetmiş-

¹⁸ Cenk Akil: *Kısmi Dava* (Yetkin Yayıncılık 2013) 63; Süha Tanrıver: ‘Kısmi Dava Kurumu Üzerine Bazı Düşünceler’, *Makalelerim II 2006-2010* (Adalet Yayınevi 2011) 852; Bektaş Kar: ‘Islah Kısmi ve Ek Dava Kavramları ile Dava Konusunun İslah Yoluyla Arttırılmasının Getirdiği Sorunlar’ (2002) 28 (3) *Yargıtay Dergisi* 438; Ahmet İyimaya: ‘Kısmi Tazminat Davasına İlişkin Bazı Sorunlar’, (1985) 11 (3) *Yargıtay Dergisi* 193; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammed Özkes: *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (On İki Levha Yayıncılık 2024) 313; Ali Cem Budak ve Vural Karaaslan: *Medeni Usul Hukuku (Filiz Kitabevi 2024)* 132; Süha Tanrıver: *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayıncılık 2024) 589; Baki Kuru: *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (Yetkin Yayıncılık 2015) 308; Şahin Çil ve Bektaş Kar: *6100 Sayılı HMK’ya Göre İş Yargısında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava* (Yetkin Yayıncılık 2012) 27; Cemil Simil: *Belirsiz Alacak Davası* (On İki Levha Yayıncılık 2013) 98; Cengiz Kulaksız: *Die Teilklage im deutschen und türkischen Zivilprozessrecht* (Peter Lang 2004) 1113; Yavuz Alangoya, Kamil Yıldırım, Nevhis Deren Yıldırım: *Medeni Usul Hukuku Esasları* (Beta Yayıncılık 2009) 212; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, Emel Hanağası: *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2020) 290; Abdurrahim Karslı: *Medeni Muhakeme Hukuku* (Filiz Kitabevi 2020) 323; Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan: *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2020) 343; L. Şanal Görgün, Levent Börü, Mehmet Kodakoğlu: *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2025) 276; İdil Tuncer Kazancı, “Yargıtay Uygulaması Işığında Kısmi Davaya İlişkin Bazı Sorunlar” (2020) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28 (3) 1509.

¹⁹ Pekcanitez/ Atalay/Özkes (n 18) 313.

tir²⁰. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bir başka kararında; davacının boşanmanın fer'isi olan nafaka ve tazminat taleplerini ıslah etmesi karşısında HMK m. 176 vd. hükümlerine göre, tarafların her birinin dava/cevap dilekçesini ıslah ederek yeni bir vakıa ekleyebileceğini, yeni vakıa için delil gösterebileceğini, boşanma davasının eki niteliğinde olan maddi-manevi tazminat isteminde bulunabileceğini; ıslahın karşı tarafın veya mahkemenin kabulüne bağlı olmadığı gibi bu konularda harç ödemesine de gerek olmadığını; mahkemece; davacının ıslah dilekçesi davalıya tebliğ edilerek, davacının tazminat ve nafaka talepleri konusunda bir karar verilmesi gerekirken, ıslah istemi dikkate alınmaksızın, yazılı şekilde hüküm kurulmasının doğru olmadığını belirtmiştir²¹.

Antalya Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile; iştirak nafakasının arttırılması talebinin niteliği itibariyle bölünebilir bir alacak olmadığından ıslah yolu ile de arttıramayacağını, kısmi davaya da konu olamayacağını belirterek dava dilekçesindeki talebin aşılarak verilmesini hatalı bulmuştur²².

İzmir Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile yoksulluk nafakasının arttırılması istemi ile karşı dava olarak açılan taleple ilgili yoksulluk nafakasının arttırılması niteliği itibariyle bölünebilir bir alacak olmadığından kısmi davaya konu olmayacağı gibi ıslah ile de arttırılması mümkün olmadığından ıslahı hiç yapılmamış kabul ederek kesinlik sınırının dava dilekçesinde talep miktarı dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir²³.

Adana Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile; yardım nafakasının ıslah ile arttırıldığı davada Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun kararına atıf yaparak yardım nafakasının arttırılması talebinin niteliği itibariyle bölünebilir bir alacak olmadığından ıslahının da mümkün olmadığına ve mahkemece hatalı olarak ıslah doğrultusunda talebin aşılarak nafaka takdirine gidilmesinin doğru olmadığına karar vermiştir²⁴.

Sakarya Bölge Adliyesi Mahkemesi, iştirak nafakası talebinin niteliği itibariyle bölünebilir bir alacak olmadığı dikkate alındığında, ıslah yoluyla arttıramayacağı gibi, kısmi davaya da konu olamayacağı (HGK 07.11.2019 T., 2018/3-564 E., 2019/1150 K.) hususu göz önünde tutularak ilk derece mahkemesinin taleple bağlılık ilkesi gereği verdiği kararı usul ve yasaya uygun bulmuştur²⁵.

²⁰ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 10.03.2021 T., 2021/553 E., 2021/2113 K. karar sayılı kararı; <www.kazanci.com.tr> E. T.: 26.03.2025.

²¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 22.01.2018 T., 2016/9968 E., 2018/929 K. sayılı kararı; <www.kazanci.com.tr> E. T.: 20.04.2025.

²² Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi 29.02.2024 T., 2024/55 E., 2024/525 K. sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 15.08.2025.

²³ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi 17.09.2024 T., 2024/1103 E., 2024/1359 K. sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 20.08.2025.

²⁴ Adana Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi 26.09.2024 T., 2023/2064 E., 2024/2071 K. sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 27.08.2025.

²⁵ Sakarya Bölge Adliyesi Mahkemesi 2. Hukuk Mahkemesi 26.09.2024 T., 2024/1534 E., 2024/1616 K. sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 25.08.2025.

Davacının dava dilekçesinde 1.250,00 TL tedbir nafakası talebinde bulunduğu ve fazlaya ilişkin haklarını saklı tutmadığını belirterek ilk derece mahkemesince dava dilekçesinde belirtilen nafaka miktarının ıslah dilekçesi ile yargılama sırasında artırılmasının mümkün olmadığını, davacı lehine ilk dava dilekçesinde belirtilen miktar olan 1.250,00 TL'yi aşmamak üzere nafakaya hükmedilmesi gerekirken, ıslah dilekçesi dikkate alınarak kararın kesinleşmesinden sonra geçerli olmak üzere 2.000,00 TL tedbir nafakasına karar verilmesinin doğru olmadığına karar vermesi üzerine davacı vekilinin tedbir nafakası arttırılması istemine yönelik açtığı davada fazlaya ilişkin haklarını saklı tuttuğunu belirterek kesinleşmiş mahkeme kararına dair yargılamanın yenilenmesini istediği dosyada Bursa Bölge Adliye Mahkemesi kararında davacı vekilinin yargılamanın nedenlerine ilişkin ileri sürdüğü hususların HMK m.375 hükmünde sayılan yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden hiç birini kapsamadığı; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2018/3-564 E., 2019-1150 K. Sayılı kararına göre nafaka taleplerinin ıslah yolu ile arttırılamayacağı yönündeki kararı dikkate alınarak yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine karar vermiştir²⁶.

Ankara BAM kararında her ne kadar ıslah talebi olmasa da Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun nafakanın ıslah yolu ile arttırılamayacağına dair içtihadı benimseyerek kararına eklediği ve kararına "...iştirak nafakasının arttırılması talebi niteliği itibarıyla bölünebilir bir alacak olmadığından ıslah yolu ile arttırılamayacağı gibi kısmi davaya da konu olamayacağı..." şeklinde karar vermiştir²⁷.

Van Bölge Adliye Mahkemesi kararında, "...boşanma ve fer'ilerine yönelik olarak açılan davada verilen kararın temyizi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 16/01/2024 T., 2023/2892 E., 2024/266 K. karar sayılı bozma kararı ile hakimin taleple bağlı olup fazlaya hükmedemeyeceğini, her ne kadar iştirak nafakası talep olmadan dahi hâkim tarafından re'sen verilebilecek ise de bunun taleple sınırlandırılması halinde talebin aşılamayacağını ve buna göre ortak çocuk lehine talep miktarının aşılarak iştirak nafakasına karar verilmesinin doğru olmadığını belirterek kararı bozmuş ve ilgili Hukuk Dairesi HMK m. 256 hükmü gereğince hakimin davacının talebi ile bağlı olduğunu, talepten fazlasına hükmedemeyeceğini, nafakanın ıslah yolu ile arttırılamayacağını..." belirterek taleple bağlı olarak iştirak nafakasına karar vermiştir. Karara muhalif kalan hakim üye muhalefet serhinde, "...iştirak nafakası kamu düzeninden olup talep olmasa bile hakimin re'sen hükmedebileceğini, nafakanın bölünebilir bir alacak olmadığı iddiasının fer'i olarak talep edilen eldeki davaya uygulanma olanağının olmadığını, Aile Hakiminin velisi tarafından az nafaka talep edilen çocuğu gerekirse velisine karşı da korumak zorunda olduğunu; salt şekli hukuk kuralları kapsamında değerlendirme yapılarak kamu vicdanında yara açmanın kesinlikle doğru olmadığını;

²⁶ Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi 15.06.2023 T., 2022/409 E., 2023/507 K. sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 17.08.2025.

²⁷ Ankara BAM 1. Hukuk Dairesi 26.09.2024 T., 2024/552 E., 2024/1334 K. karar sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 19.08.2025.

kişilere müstakil iştirak nafakası davası açabilme hakkı bulunduğu düşüncesiyle kamu düzeninden olan iştirak nafakası talebine genel para alacağına dair hükümlerin uygulanmasının Anayasamıza, taraf olduğumuz Çocuk Sözleşmelerine, Çocuk Koruma Kanunu'na, TMK m.2 hükmüne, Aile hukuku kitabına, hakkaniyet ve özetle hukuka aykırı olduğunu, iştirak nafakası velinin değil küçüğün hakkı olduğunu, usul hukukunun esas hukukun efendisi değil hizmetçisi olduğunu...” belirtmiş ve taleple bağlı kalınmaksızın çocuğun lehine uygun olacak bir nafaka miktarı tayinine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir²⁸.

Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi kararında; boşanmanın fer'isi olarak açılan karşı davada nafaka, maddi ve manevi tazminat istemlerinin ıslahına yönelik olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun yukarıdaki kararına atıfta bulunarak ıslah mümkün olmadığından karşı dava dilekçesinde talep edilen nafakadan fazlasına hükmedilemeyeceğini belirtmiştir²⁹.

Bölge Adliye Mahkeme kararlarında Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından aile mahkemelerinde devam eden davalarda nafakanın arttırılmayacağına ilişkin yaklaşımının devam ettiği tespit edilmiştir. Ancak Yargıtay 2. Hukuk Dairesi yeni tarihli kararlarında farklı yaklaşımlar sergilemektedir.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bir kararında başkaca bir tartışmaya girmeksizin tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre karşı davacı kadın yararına takdir edilen yoksulluk nafakası azdır diyerek aslında talep miktarının ıslah dilekçesi ile arttırılan miktarına göre bir değerlendirme yapılması gerekliliğinden bahsetmiştir³⁰.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bir başka kararında davalının boşanma ve fer'isi istemlerine yönelik davada davalının iştirak nafakasının ıslah ile arttırdığı talebine yönelik olarak ilk derece mahkemesinin cevap dilekçesinde 4000 TL talep edilmişken ıslah dilekçesi ile arttırılan miktarı kısmen kabul ederek 10.000 TL iştirak nafakasına hükmedilmesine dair verdiği kararı onamıştır³¹.

Nafakanın boşanma davası içerisinde ya da münhasıran ayrı bir dava olarak talep edilmesi durumunda ve ilerleyen yargılama aşamasında talebin ıslah dilekçesi sunularak arttırılması halinde iş bu taleplerin uygulamada nasıl değerlendirildiği ise Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin çok yeni bir tarihte verdiği bir kararı³² ile “...

²⁸ Van Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi 2024/526 E. ve 2024/740 K. karar sayılı kararı, <www.uyap.gov.tr> E.T.: 20.08.2025.

²⁹ Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi 23.01.2023 T., 2022/1611 E., 2023/92 K. karar sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 15.08.2025.

³⁰ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 2023/2686 E. ve 2023/5765 K. sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 20.08.2025.

³¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 28.05.2024 T., 2024/3018 E., 2024/3928 K. sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 25.08.2025.

³² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 25.03.2025 tarihli 2024/5989 E. ve 2025/3061 K. sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 17.08.2025.

her ne kadar boşanmanın fer'isi niteliğindeki manevi tazminat talebi bölünmezlik ilkesi gereği ıslah ile arttırılamaz ise de nafakaların bölünemez alacak niteliğinde olmamaları nedeni ile ıslah ile arttırılabileceği...” denilmek suretiyle açıkça aslında nafakaların bölünemez alacak niteliğinde olmadığını vurguladığını ve iş bu karar ile aslında nafaka davalarının boşanmanın fer'isi olarak açılın ve/veya ayrı bir dava olarak açılın aslında ıslah yolu ile arttırılabileceğine dair görüş sergilediğini düşünüyoruz. Yine aynı yönde Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bir başka kararında, “... Manevi tazminatın bölünmezliği ilkesi gereği ıslah ile arttırılamaz ise de nafakaların ıslah ile arttırılabileceği, yine maddî tazminatın ıslah ile istenebileceği, bu hale göre erkek yararına usulü kazanılmış hak oluşturan bir yön bulunmadığı da göz önüne alınarak yoksulluk nafakasının ve maddî tazminat miktarının ıslah beyanına göre değerlendirilmesi gerekirken dikkate alınmaması doğru bulunmamıştır...” kararıyla da devam eden bir davada nafakanın ıslah yoluyla arttırılabileceğine hükmedilmiştir³³.

III. DEĞERLENDİRME

Nafaka, kanundan doğan³⁴ bir alacaktır³⁵. Her hak gibi nafaka alacağı hakkı da kişiye karşı ileri sürülebilen haklardandır³⁶. Dolayısıyla tarafların nafaka ödenmesi konusunda sözleşme yapmaları mümkün değildir. Ancak taraflar kendi aralarında nafaka ödenmesi hususunda bir sözleşme yapmış olsa bile bu durum nafakanın kanundan doğan bir alacak olduğu sonucunu değiştirmeyecektir³⁷. Nafaka davalarında talep konusunun açıkça belli olması, ancak mahkeme kararı ile mümkün olabilecektir.

Nafaka, aile hukukuna özgü, kanundan doğan, miktarının belirlenmesi hâkimin takdirine bağlı olan ve önceden belirlenemeyen alacaklardır. HMK m. 107/1 hükmünde belirsiz alacak davası “*davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını*

³³ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 2024/926 E., 2024/8200 K. Karar sayılı kararı; <www.uyap.gov.tr> E.T.: 20.08.2025.

³⁴ “Nafaka alacağı, kanunda düzenlenmiş olması, örf ve âdet hukuku düzenlemeleriyle genel ahlak ilkelerinden ortaya çıkması sebebiyle diğer borç ilişkilerinden farklıdır. Nafaka borcunun ödenememesi halinde icra yoluyla nafakanın tahsil edilmesi hatta tazyik hapsi dahi uygulanabilmektedir”. Ahmet Cemal Ruhi: *Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2010) 20; Aylin Somkan Fırat: *Yoksulluk Nafakası*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (2010) 3.

³⁵ “Nafaka verilmesi, nafakanın artırılması veya azaltılmasına ilişkin davalar haksız fiilden doğan veya sebepsiz zenginleşmeden doğan alacaklar olmayıp; kanundan doğan bir alacağın tespiti ve tahsili davası niteliğinde olan alacaklardır”. Ahmet Cemal Ruhi: *Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklılarının Yabancı Ülkelerde Tahsili*, (Seçkin Yayıncılık 2003) 19-20.

³⁶ Ahmet Mithat Kılıçoğlu: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Turhan Kitabevi 2020) 37-39; Fikret Eren: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Yetkin Yayıncılık 2020)58.

³⁷ “... Nafaka alacağı kişiye bağlı alacak haklarından ve TMK düzenlemelerinde belirlenen şartların varlığı halinde nafakanın mahkemeden talep edilmesiyle nafaka alacağı malvarlığı hakkına dönüşecektir”. Mecit Demir: *Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası* (Seçkin Yayıncılık 2018) 23.

yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabileceği” şeklinde nitelendirilmiştir. O halde madde metnindeki “*Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde...*” ibaresinden belirsiz alacak davasının istisnai bir dava türü olduğu anlaşılmaktadır. Nafaka davalarının açıldığı tarihte nafaka miktarının belirsiz olması veya tespit edilmesinin imkânsız olması gibi bir durum söz konusu değildir. Nafaka alacağında belirsiz olan davanın açıldığı tarihle davanın sonuçlandığı tarih arasındaki geçen sürede talep edilen nafaka miktarının değişmesindeki zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Bu sebeple nafaka davalarının belirsiz alacak davası şeklinde açılması değil açılmış olan davada ıslah yoluyla arttırım yapılması daha doğru olacaktır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 07.11.2019 T. 2018/3-564 E. ve 2019/1150 K. Sayılı kararında, yardım nafakasının aile bireylerini yoksulluk ve düşkünlükten kurtarmaya ilişkin bir nevi sosyal yardımlaşma olup ahlak kuralları ile geleneklerin zorunlu kıldığı bir ödev olduğunu açıkça ifade etmiştir. Aile bağlarının herhangi bir nedenle zayıflamış olması da yükümlülüğü ortadan kaldıran bir neden olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenle kanun koyucu, yardım nafakasını kişinin ve toplumun vicdanına bırakmamış, kanuni bir ödev olarak düzenlemiştir. Böylece nafaka ödemenin bir kanuni alacak ve ödev olması, nafakanın sosyal yardımlaşma aracı olmasını da zorunlu hale getirmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararıyla nafakaların bölünemez alacak olduğunu ifade etmek ve bu sebeple ıslah yoluyla arttırılmayacağını kabul etmek doğru olmayacaktır. Yargıtay 2.Hukuk Dairesi 02.06.2011 T., 2010/8242 E., 2011/9737 K. sayılı kararında dava dilekçesinde talep olmadığı halde sonradan iştirak nafakası istenmesi davanın veya talebin genişletilmesi niteliğinde olmayıp, istenmesi hatta artırılması için ıslaha da gerek olmadığı yönünde karar vermiştir.

Nafaka alacağı, hâkimin takdirinde olduğundan ne kadar verileceğinin önceden bilinmesi mümkün değildir. Özellikle iştirak nafakasının verilmesi ya da arttırılmasına yönelik davalarda çocuğun ihtiyaçlarının dava açıldıktan sonra dahi devam ettiği bilinen bir gerçektir. Hâkim taleple bağlıdır ve her davayı davanın açıldığı tarihteki durum ve koşullarına göre değerlendirir kuralı iştirak nafakasının artırılması istemi ile açılan davalarda uygulama alanı bulamaz. Dava açıldığı tarihte henüz kursa gitmeyen çocuk kursa başlayabilir, ergenlik dönemine girdiği için bir anda vücut yapısı değişebilir, sağlık durumunda olumsuz gelişmeler yaşanabilir ve dahi zorunlu ihtiyaçları günden güne değişip artabilir. İştirak nafakası verilmesi istemli davalarda davanın mahiyeti gereği çocuğun büyüyen yaşı göz önünde bulundurularak takdir edilecek nafaka miktarı mahkeme hakimince belirlenmeye çalışılmaktadır. Davacının dava açtığı esnada çocuğun içinde bulunduğu durum ve koşullar değişmesi, talep edilen nafaka alacağı miktarını de-

ğiştirilmesine sebep olabilecektir. Bu konuda davacının ıslah yoluna başvurusu adeta zorunlu bir gereklilik olarak ortaya çıkacaktır.

Özellikle ülkemizde artan dava sayıları nedeniyle mahkemelerin iş yükü ve dahi ortalama bir yılı bulan yargılama süreleri ile çocuğun büyüyen yaşı karşısında dava açıldığı tarihteki nafaka miktarından daha fazlasına hükmedemezsin, ıslah ile nafaka miktarını arttıramazsın demek konunun istinaf aşamasına taşınması süreci de ele alındığında hem ihtiyaçlara cevap vermez hem de yeni davaların açılmasına sebebiyet vereceğinden usul ekonomisine uygun düşmez. Aynı durum yardım nafakası verilmesi ya da yoksulluk nafakası verilmesi ya da arttırılmasına yönelik davalar için de benzer hususlar söylenebilecektir. Dava açıldığında tarafların mevcut durumlarında değişiklik olması ve talebin değiştirilmesi adeta zorunlu hale gelebilmesi mümkündür. Burada nafaka talebi kanundan doğan bir alacak hakkıdır ve aslında tartışılması gereken husus bu talebin en nihayetinde devamlılığı olan bir para alacağı olduğunu kabul etmek ve para alacaklarının da bölünebilir olduğunu kabul etmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Hukuk yargılamasının katı biçimselliğine takılarak münhasıran açılan nafaka davalarında ıslahı kabul etmemek demek mevcut ekonomik ve sosyal durumların değişmesi karşısında tarafların arasındaki uyuşmazlığın adaletli bir şekilde çözümlenmesini engellemek demektir. Böyle bir tutum hukuk yargılamasının güttüğü amaca ters düşecektir. İslah kurumu tarafların yargılama işlemlerinde yanlış ve/veya eksikliklerini gidermeye olanak sağlayan bir kurum olduğu gibi toplumumuzun da gerek ekonomik gerekse kültürel yapısı baz alınarak getirilmiş bir kurum olduğundan ve ıslah ile değişen koşullara göre hükmün değiştirilmesini amaçladığından ve yeniden dava açılmasını da engellediğinden iş bu hukuksal çareye nafaka davalarında da başvurulabileceği kanaatindeyiz.

HMK m. 26 hükmünde düzenlenmiş olan “*taleple bağlılık ilkesi*” hâkimin tarafların talep sonuçlarıyla bağlı olması anlamına gelmektedir. “*Kamu yararı*” veya “*kamu düzeni*” kavramı, bireylerin subjektif menfaatlerinin ötesinde, toplumun genel çıkarlarını ve hukuk düzeninin temel ilkelerinin korunmasını amaçlayan bir hukukî prensip olarak karşımıza çıkar. Kamu düzenine ilişkin konularda taraf iradeleri sınırlanabilir; bu kapsamda hâkim, tarafların talepleriyle mutlak surette bağlı olmaksızın, kamu düzeninin ve toplum yararının gerektirdiği şekilde re’sen inceleme ve karar verme yetkisine sahiptir. Kamu yararının korunmasını gerekli kılan durumlarda hâkim, taleple bağlılık ilkesine sıkı biçimde bağlı kalmaksızın, kamu düzeninin sağlanması amacıyla re’sen değerlendirme ve hüküm tesis etme yetkisini haizdir. Boşanma davasının fer’isi olarak açılan iştirak nafakasında talep miktarı belirtilmiş olsa dahi, bu miktarın aşılması yönünde hâkimin karar vermesi halinde bu durum, Türkiye’nin tarafı olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, Anayasa m. 90 hükmü ve çocuğun üstün yararı ilkesi çerçevesinde mümkün kabul edilmelidir.

SONUÇ

Nafaka, TMK’nda düzenlenmiş, aile hukukuna özgü, tarafların iradelerinden bağımsız olarak doğan ve hâkimin takdirine bağlı bir alacak türüdür. Tedbir, iştirak, yoksulluk ve yardım nafakası çeşitleriyle kişilerin en temel ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bu kurum, yalnızca bireysel menfaatleri değil, aynı zamanda toplumsal düzeni de koruyan bir işlev üstlenmektedir. Bu yönüyle nafakanın, salt özel hukuk ilişkisi çerçevesinde değerlendirilemeyecek, kamu düzeniyle doğrudan bağlantılı bir yükümlülük olduğu kabul edilmelidir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 07.11.2019 T. ve 2018/3-564 E., 2019/1150 K. sayılı kararında nafakanın “bölünemez alacak” niteliğinde olduğu gerekçesiyle ıslah yoluyla artırılmayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bölge Adliye Mahkemelerinin büyük kısmı söz konusu içtihadı benimserken, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi’nin özellikle 2023 ve 2024 tarihli kararlarında farklı bir yaklaşım sergilediği görülmüştür. Daire, bazı kararlarında talebin ıslah yoluyla artırılmasını kabul etmiş ve hatta nafakanın bölünemez alacak niteliğinde olmadığını açıkça ifade etmiştir. Bu durum, uygulamada yeknesaklık sorununa yol açmakta ve taraflar açısından belirsizlik yaratmaktadır.

Kanaatimizce, nafakanın “bölünemez alacak” olarak nitelendirilmesi ve bu sebeple ıslah yoluyla artırılmayacağı sonucuna varılması, aile hukukunun kendine özgü dinamikleriyle bağdaşmamaktadır. Zira nafaka alacağı, davanın açıldığı anda kesin biçimde öngörülebilir bir alacak değildir. Özellikle iştirak nafakasında çocuğun yaşı, eğitim hayatı, sağlık durumundaki değişiklikler gibi etkenler, yargılama süreci içerisinde dahi ihtiyaçların artmasına yol açabilmektedir. Benzer şekilde ekonomik koşulların hızlı değişimi, tarafların sosyal ve mali durumlarının da kısa sürede farklılaşmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, dava açıldığı andaki nafaka talebinin yargılama sürecinde yetersiz hale gelmesi sıkça karşılaşılan bir durumdur.

HMK’da düzenlenen ıslah kurumu, taraflara yapmış oldukları usul işlemlerini düzeltme ve değiştirme imkânı tanıyan, yargılamanın daha adil ve sağlıklı yürütülmesini sağlayan bir hukuki araçtır. Nafaka davalarının niteliği, ıslah kurumunun en çok ihtiyaç duyulduğu alanlardan biridir. Islah yoluyla nafaka talebinin artırılmasına imkân verilmesi, hem tarafların gereksiz yere yeni davalar açmasının önüne geçerek “usul ekonomisi ilkesine” hizmet edecek, hem de değişen ihtiyaçların yargılama sürecine yansıtılmasını sağlayarak “hakkaniyetin gerçekleşmesine” katkıda bulunacaktır.

İştirak nafakası bakımından, “çocuğun üstün yararı” ilkesinin gözetilmesi zorunludur. Zira nafaka alacağı, velayet hakkını kullanan ebeveynin değil, bizzat çocuğun kişisel hakkıdır. Bu yönüyle iştirak nafakası, ebeveynler arasındaki bir borç ilişkisinden ziyade, çocuğun temel yaşam, bakım ve gelişim hakkının bir yansıması niteliğindedir. Dolayısıyla, çocuğun menfaatlerini korumakla yükümlü olan hâkimin, şekli usul kurallarına sıkı biçimde bağlı kalarak talebin ıslah

yoluyla artırılmasına izin vermemesi, çocuğun maddi güvenliğini zayıflatmakta ve onun anayasal düzeyde korunan temel haklarının ihlaline yol açabilmektedir.

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları belgeleri, özellikle *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme* m.3 hükmünde düzenlenen “çocuğun üstün yararı” ilkesi uyarınca, tüm yargısal ve idari işlemlerde çocuğun menfaatinin öncelikli olarak gözetilmesi gerekmektedir. Ayrıca, Anayasa m. 90 hükmü uyarınca, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşme hükümlerinin kanun hükümlerine üstünlüğü dikkate alındığında, çocuğun üstün yararını doğrudan ilgilendiren nafaka taleplerinde usule ilişkin katı sınırlamaların esnetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, iştirak nafakasının ıslah yoluyla artırılabilmesine cevaz verilmesi, yalnızca usul hukukunun değil, aynı zamanda anayasal çocuk hakları korumasının ve uluslararası yükümlülüklerin de bir gereğidir.

Sonuç olarak, nafaka alacağına ıslah yoluyla artırılmasının mümkün olmadığı yönündeki görüş, aile hukukunun koruma amacına, toplumun sosyal ihtiyaçlarına ve günümüz ekonomik koşullarına uygun düşmemektedir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin son dönemdeki kararlarında da işaret edildiği üzere, nafakanın bölünebilir alacak niteliğinde olduğu kabul edilmeli ve bu doğrultuda nafaka taleplerinin ıslah yoluyla artırılmasına imkân tanınmalıdır. Böyle bir yaklaşım, hem adalet ve hakkaniyet ilkeleri ile hem de usul ekonomisi ve çocuğun üstün yararı gibi anayasal ve uluslararası yükümlülüklerle daha uyumlu olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akıntürk T ve Ateş D, *Medeni Hukuk* (Beta Yayıncılık 2024).
- Akil C, *Kısmi Dava* (Yetkin Yayıncılık 2013).
- Alangoya Y, Yıldırım K, Yıldırım N. D, *Medeni Usul Hukuku Esasları* (Beta Yayıncılık 2009).
- Arkan Serim A, ‘Yoksulluk Nafakası’, (2007) 65 (1) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 287-302.
- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2020).
- Atalı M, Ermenek İ, Erdoğan E, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2020).
- Bayram A E, ‘Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun Tedbir Nafakasına Dair 25.10.2018 Tarihli ve 2017/2-1891 Esas, 2018/1577 Karar Sayılı Kararının Değerlendirilmesi’ (2019) 144 (1) *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 213-248.
- Bilgen M, *Hukuk Muhakemeleri Kanununda İslah ve Belirsiz Alacak Davası* (Adalet Yayınevi 2021).
- Bozdağ G G, *Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka* (Yetkin Yayıncılık 2015).

- Budak A C ve Karaaslan V, *Medeni Usul Hukuku* (Filiz Kitabevi 2024).
- Çil Ş ve Kar B, *6100 Sayılı HMK'ya Göre İş Yargısında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava* (Yetkin Yayıncılık 2012).
- Çitak B, 'Yoksulluk Nafakası' (2016) 74 (1) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 241-257.
- Demir M, *Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası* (Seçkin Yayıncılık 2018).
- Doğan İ, 'Türk Medeni Kanunu Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası' (2015) 35 (1) *Marmara Üniversitesi Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Hukuk Bülteni* 59-95.
- Dural M/Öğüz T/ Gümüş M A, *Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku* (Filiz Kitabevi 2025).
- Erdem M, *Aile Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2018).
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Yetkin Yayıncılık 2020).
- Ersöz O, 'Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi' (2018) 12 *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 463-509.
- Eroğlu O, *Islah* (Seçkin Yayıncılık 2025).
- Ertürk E, *4721 Sayılı Yeni Medeni Kanuna Göre Uygulamada Nafaka Davaları* (Kazancı Kitap 2005).
- Gençcan Ö U, *Nafaka Hukuku* (Yetkin Yayıncılık 2018).
- Gezder Ü, *Türk Medeni Hukuku- Başlangıç, Kişiler, Aile Hukuku* (Beta Yayıncılık 2014).
- Görgün L Ş, Börü L, Kodakoğlu M: *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2025).
- Hamzaçebi M, 'Türk Medeni Kanuna Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası (Düzenleniş Biçimi, Mukayesesi, Uygulamadaki Yeri ve Değeri' (2022) 10 (3-4) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23-48.
- Hatemi H, *Aile Hukuku Ders Kitabı* (On İki Levha Yayıncılık 2020).
- İyimaya A, 'Kısmi Tazminat Davasına İlişkin Bazı Sorunlar' (1985) 11 (3) *Yargıtay Dergisi* 193-205.
- Kar B, 'Islah Kısmi ve Ek Dava Kavramları ile Dava Konusunun Islah Yoluyla Arttırılmasının Getirdiği Sorunlar' (2002) 28 (3) *Yargıtay Dergisi* 416-450.
- Karşlı A, *Medeni Muhakeme Hukuku* (Filiz Kitabevi 2020).
- Kılıçoğlu A M, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Turhan Kitabevi 2020).
- Kılıçoğlu A M, *Aile Hukuku* (Turhan Kitabevi 2019).
- Kırmızı, M, *İçtihatlı Aile Hukuku* (Bilge Yayınevi 2018).

Kulaksız C, *Die Teilklage im deutschen und türkischen Zivilprozessrecht* (Peter Lang 2004).

Kuru B, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (Yetkin Yayıncılık 2015).

Öcal M, *Yoksulluk Nafakasının Süresi* (On İki Levha Yayıncılık 2019).

Özdemir H, 'Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası', (2014) 9 (100) *Terazi Hukuk Dergisi* 65-78.

Öztan B, *Aile Hukuku* (Turhan Kitabevi 2015).

Özğür A İ, *Nafaka Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2015).

Pekcanitez H./Atalay O./ Özekes M, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (On İki Levha Yayıncılık 2024).

Ruhi A C, *Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklılarının Yabancı Ülkelerde Tahsili*, (Seçkin Yayıncılık 2003).

Ruhi A C, *Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2010).

Sırma Ö, *Yoksulluk ve İştirak Nafakası* (Platon Hukuk 2022).

Simil C, *Belirsiz Alacak Davası* (On İki Levha Yayıncılık 2013).

Somkan Fırat A, *Yoksulluk Nafakası*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (2010).

Tanrıver S, 'Kısmi Dava Kurumu Üzerine Bazı Düşünceler', *Makalelerim II 2006-2010* (Adalet Yayınevi 2011) 851-866.

Tanrıver S, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayıncılık 2024).

Tuncer Kazancı İ, "Yargıtay Uygulaması Işığında Kısmi Davaya İlişkin Bazı Sorunlar" (2020) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28 (3) 1507-1543.

Tutar E, *Mukayeseli Hukuktaki Gelişmeler Işığında Yoksulluk Nafakası* (Seçkin Yayıncılık 2025).

Uzun M, *Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası* (Vedat Kitapçılık 2013).

Uzunpınar Tüfek A, 'Kısmi Davada Islah' (2021) 9 (2) *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 523-555.

Üstündağ S, *Medeni Yargılama Hukukunun Esasları* (Sulhi Garan Matbaası 1973).

Yıldırım A, 'Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu' (2016) 14 (157) *Legal Hukuk Dergisi* 59-88.

Yılmaz E, *Islah* (Yetkin Yayıncılık 2021).

Zevkliler A, Acabey M B, Gökyayla K. E, *Medeni Hukuk* (Seçkin Yayıncılık 2000).